

Natuurtoets fietspaden Steenwijkerland

Tracé Giethoornse Meer

29 september 2011

Verantwoording

Titel	Natuurtoets fietspaden Steenwijkerland
Opdrachtgever	Gemeente Steenwijkerland
Projectleider	██████████
Auteur(s)	██████████ ██████████ ██████████ en ██████████
Uitvoering veldwerk	██████████
Projectnummer	4726442
Aantal pagina's	36 (exclusief bijlagen)
Datum	29 september 2011
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
Vestiging Assen
Transportweg 12
Postbus 722
9400 AS Assen
Telefoon ██████████
Fax ██████████

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R004-4726442SIH-nva-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Natuurbescherming	7
1.3 Methode	9
2 Locatie en beoogde ontwikkeling	11
2.1 Ligging plangebieden	11
2.2 Beoogde ontwikkeling	11
3 Toetsing fietspad tracé Giethoornse Meer	13
3.1 Toetsing Flora- en faunawet.....	13
3.1.1 Aanwezigheid beschermde soorten	13
3.1.2 Samenvatting aanwezige tabel 2-/3-soorten	16
3.1.3 Mogelijke effecten	17
3.1.4 Toetsing aanwezige soorten	18
3.2 Conclusie Flora- en faunawet.....	20
3.3 Samengevat	21
4 Toetsing Natuurbeschermingswet	23
4.1.1 Habitattypen	23
4.1.2 Habitatsoorten	23
4.1.3 Vogelrichtlijnsoorten	23
4.1.4 Mogelijke effecten	24
4.1.5 Toets aan instandhoudingsdoelstelling broedvogels.....	25
4.1.6 Toets aan instandhoudingsdoelstelling niet-broedvogels.....	29
4.1.7 Zwanen en ganzen	29
4.2 Toetsing EHS	32
4.3 Conclusie Natuurbeschermingswet en EHS	33
5 Literatuur	35
 Bijlage(n)	
1. Toelichting natuurbeschermingswetgeving	

Kenmerk R004-4726442SIH-nva-V02-NL

---

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Steenwijkerland heeft het voornemen om drie fietspadtracés te realiseren in haar gemeente. Het betreft de tracés Woldweg, Giethoornse Meer en Eesveenseweg - Havelte. Ten behoeve van de opstart van een procedure Ruimtelijke ordening heeft Tauw opdracht gekregen voor het uitvoeren van diverse onderzoeken waaronder deze natuurtoets. Deze rapportage behandelt het tracé Giethoornse Meer. In hoofdstuk 3 wordt de Flora- en faunawet behandeld inclusief conclusies. In hoofdstuk de EHS en de Natuurbeschermingswet 1998 inclusief conclusies behandeld.

In deze rapportage wordt een antwoord gegeven op de vragen:

1. Welke natuurwetgeving is van belang?
2. In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
3. Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
4. Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk. De planologische bescherming van gebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen. *Soortbescherming* wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

1.2 Natuurbescherming

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van de Natura 2000-gebieden. Het tracé Giethoornse Meer loopt direct langs het Natura 2000-gebied 'De Wieden' dat is aangewezen als Natura 2000-gebied. De beoogde ontwikkeling wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van de Wieden welke zijn opgenomen in het ontwerpbesluit (zie ontwerpbesluit Wieden 035).

Projecten of andere handelingen die mogelijk een verslechterend of duidelijk verstorend effect hebben op de beschermde natuurwaarden in een Natura 2000-gebied (of Beschermd Natuurmonument) zijn vergunningsplichtig. Voor alle activiteiten die mogelijk significante gevolgen hebben voor de Natura 2000-gebieden, vindt vergunningverlening plaats via een passende beoordeling.

De definitie van significantie zoals geformuleerd door het ministerie van LNV (Steunpunt Natura 2000) is als volgt: indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort dan wel kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Het voorzorgsbeginsel speelt hierbij een belangrijke rol: een effect is significant als het halen van de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk wordt belemmerd.

Als mogelijke significante effecten niet zijn uitgesloten, kan de activiteit alleen plaatsvinden na het doorlopen van de zogenoemde ADC-criteria. Dit betekent dat alternatieven niet mogelijk zijn, er sprake is van een dwingende reden van openbaar belang en de beschadigde natuurwaarden gecompenseerd worden. Uit een passende beoordeling blijkt of significante effecten daadwerkelijk kunnen optreden. Indien significante effecten zijn uitgesloten, kan al dan niet met vergunning, de activiteit doorgang vinden. Het is aan het bevoegd gezag, in dit geval provincie Overijssel, te bepalen of voor de activiteit een vergunning nodig is of verleend kan worden.

Ecologische Hoofdstructuur

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of ingrepen in of nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sprake van planologische bescherming via ruimtelijke procedures in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Bij een ruimtelijke ontwikkeling dient getoetst te worden aan de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn gerelateerd aan de natuurdoelen van de EHS-gebieden. Deze staan in de Natuurgebiedsplannen van de provincies opgenomen.

Het tracé bij het Giethoornse Meer ligt in de nabijheid van het Natura 2000-gebied De Wieden. De Wieden is behalve als Natura 2000-gebied (in ontwerp) tevens aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied zijn gelijk aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

Flora- en faunawet

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet.

De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- Tabel 1-soorten: de meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

Naast bovenstaande categorieën zijn gedurende het broedseizoen ook de nesten van alle broedvogels en de functionele omgeving van broedplaatsen beschermd. Vaste verblijfplaatsen van enkele specifieke vogelsoorten zijn jaarrond beschermd.

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als ontheffing of vrijstelling is verleend.

Samengevat is voor de beoogde ontwikkeling per tracé aangegeven welke wetgeving van toepassing is.

Samengevat

Samengevat is voor de beoogde ontwikkeling de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de EHS van belang.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Een oriënterend veldbezoek op 22 juni 2010
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket

Het oriënterend veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en / of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde aanleg van het fietspad is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

2 Locatie en beoogde ontwikkeling

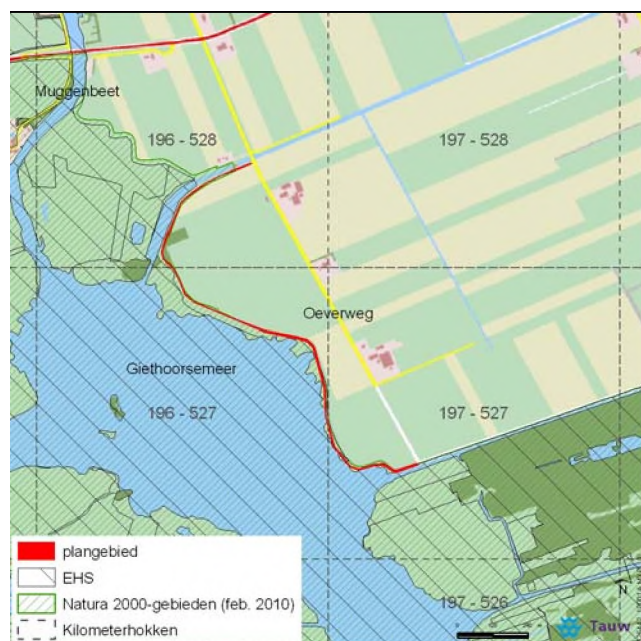
2.1 Ligging plangebieden

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het tracé Giethoornse Meer ligt in de kilometerhokken 196-528, 196-527 en 197-527.

2.2 Beoogde ontwikkeling

Het fietspad op het tracé Giethoornse Meer wordt aangelegd over een bestaand landbouwpad die geëgaliseerd wordt alvorens het fietspad wordt aangelegd. Hiervoor worden geen bomen gekapt. De aanleg van het fietspad wordt uitgevoerd door het plaatsen van betonnen platen.

De fietspaden worden circa 2,5 meter breed waarbij aan weerszijden een werkruimte van 1,0 tot 2,0 meter wordt aangehouden. In totaal wordt uitgegaan van 4,5 meter breedte waarbij roering van grond plaatsvindt. Op plekken waar het fietspad kruist met andere doorgaande routes, bestaat de mogelijkheid om de kruising te verlichten in het kader van veiligheid.

Figuur 2.1 Ligging plangebied

Kenmerk R004-4726442SIH-nva-V02-NL

---

3 Toetsing fietspad tracé Giethoornse Meer

In dit hoofdstuk wordt de aanleg van het fietspad langs het Giethoornse Meer getoetst. Hierbij zijn de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 van toepassing.

3.1 Toetsing Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf zijn de aanwezige door de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet 1998 beschermde soorten geselecteerd. Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat het gebied waarin het plangebied ligt met wisselende mate van volledigheid is onderzocht op het voorkomen van de verschillende soortgroepen uit de drie beschermingscategorieën. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

3.1.1 Aanwezigheid beschermde soorten

Flora

Bij het oriënterende veldbezoek (d.d. 22 juni 2010) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. Het tracé van het fietspad is een bestaand onverhard pad. Vanuit het zuiden (eind Oeverweg) richting noorden (tot aan de slibkolk) staan met name aan de oostzijde van het pad diverse boomsoorten: Berk, Zomereik, Wilg, Zwarte Els, Gewone Es en Gewone vlier. Aan de westzijde, de kant van het Giethoornse Meer, grenst het pad aan een brede rietkraag. De breedte van de rietkraag varieert van 2,0 tot 20 meter. Op enkele plekken is vanaf het pad de waterkant te bereiken. In de rietkraag zijn onder andere de volgende soorten aanwezig: Winde, Harig Wilgenroosje, [REDACTED]. De rietkraag is ook geschikt voor beschermde soorten zoals de Rietorchis (tabel 2-soort). Het pad circa 4,0 meter breed, bestaat uit voornamelijk gras met in de berm algemene soorten zoals Brandnetel, Veldzuring, Boterbloem, Smalle weegbree en Rode Klaver. Op het pad zijn geen beschermde soorten aangetroffen.

Binnen het plangebied bevinden zich geen beschermde soorten volgens de Flora- en faunawet.

Zoogdieren

Het plangebied is een geschikt habitat voor zoogdieren zoals Vos, Ree, Mol, Egel, Konijn en Veldmuis. In het bestaande pad zijn diverse muizenholen en molshopen gevonden.

De genoemde soorten zijn allen tabel 1-soorten van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

In het Natura 2000-gebied De Wieden komen de tabel 3-soorten Waterspitsmuis, Noordse woelmuis en Otter voor. Het plangebied zelf biedt geen geschikt biotoop voor deze soorten. Overige beschermde soorten worden niet in de nabijheid van het plangebied verwacht.

Vleermuizen

De bomenrij langs het pad wordt mogelijk door vleermuizen als vlieg- en foerageroute gebruikt. De Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone Grootoorvleermuis, Watervleermuis, Meervleermuis, Franjestaart en Baardvleermuis kunnen mogelijk van het plangebied gebruik maken.

De Meervleermuis is tevens aangewezen als Habitatrichtlijnsoort voor het Natura 2000-gebied 'Wieden'. Deze soort foerageert op het water en gebruikt lijnvormige elementen, zoals mogelijk de bomenrij langs het pad, als vliegroute om terug te keren naar hun verblijfplaats.

Vleermuizen zijn beschermd volgens tabel 3 van de Flora- en faunawet.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn de nesten of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Tenslotte zijn van een aantal soorten de nesten jaarrond beschermd als ecologische omstandigheden of zwaarwegende feiten dat vereisen. Dit zijn de zogenoemde categorie 5-soorten. Een overzicht is opgenomen in de bijlagen.

Tijdens de veldinventarisatie zijn verschillende vogels waargenomen. De Gierzwaluw en Boerenzwaluw zijn foeragerend boven het plangebied gezien. De Gierzwaluw broedt in de stad en de Boerenzwaluw broedt met name in schuren of andere bebouwing op het platteland. Nesten van deze soorten zijn in het plangebied niet aanwezig.

Tijdens het veldbezoek zijn in de rietkraag en op het water grenzend aan het plangebied Kleine Karekiet, Rietzanger, Aalscholver, Zwarte Stern, Grauwe gans (met jongen), Fuut (met jongen) en Meerkoet waargenomen. Behalve voor de Aalscholver bieden de oevers geschikt broedbiotoop voor deze soorten.

Langs het pad zijn Fitis, Tjiftjaf, Grote bonte specht en Houtduif waargenomen. De bomen en struiken langs het pad zijn geschikt als broedgebied voor deze soorten. De Grote bonte specht is een categorie 5-soort. Het plangebied is ook geschikt als broedgebied voor de categorie 5-soorten Zwarte kraai, Torenvalk en Ekster. De Buizerd komt mogelijk ook tot broeden in het plangebied. De Buizerd is een soort waarvan het nest jaarrond wordt beschermd. Overige jaarrond beschermde nesten worden in het plangebied niet verwacht.

Amfibieën

Het plangebied is geen geschikt habitat voor amfibieën. De Slibkolk is een redelijk stilstaand water dat geschikt is als voortplantingswater voor amfibieën zoals de Gewone pad, Bruine kikker, Bastaardkikker. De genoemde amfibieën betreffen tabel 1-soorten waarvoor een vrijstelling geldt in het kader van de Flora- en faunawet. In het nabijgelegen Natura 2000-gebied komen de tabel 3-soorten Heikikker en Poelkikker voor. Het plangebied zelf biedt geen geschikt biotoop voor deze soorten.

Reptielen

In het nabijgelegen Natura 2000-gebied komt de Ringslang voor. Het plangebied zelf biedt geen geschikt biotoop voor de Ringslang. Overige reptielen worden niet in of in de nabijheid van het plangebied verwacht.

Vissen

Voor de aanleg van het fietspad langs het Giethoornse Meer worden geen watergangen gedempt, waardoor deze soortgroep buiten beschouwing is gelaten.

Dagvlinders

Diverse dagvlinders hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al., 2006 en EIS-Nederland et al., 2007] wordt nabij het plangebied mogelijk de Grote vuurvlinder verwacht. Dit is een tabel 3-soort van de Flora- en faunawet. Tevens is de soort voor het Natura 2000-gebied De Wieden aangewezen als habitatrictlijnsoort. De Grote vuurvlinder komt voor in grote moerasgebieden in Nederland met name laagveenmoeras bij veenmosrietland en kruidenrijke vochtige ruigten.

De waardplant van deze soort is Waterzuring dat op de overgang van rietland of ruigte naar open water groeit. Het is niet uit te sluiten dat de soort nabij het plangebied in de overgang van rietkragen naar water voorkomt. Op het tracé waar het fietspad gepland is, komen geen waardplanten voor deze soort voor. Nabij het plangebied komt mogelijk de tabel 3-soort Grote vuurvliender voor.

Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Nabij het plangebied komen mogelijk de tabel 3-soorten Gevlekte witsnuitlibel, Noordse winterjuffer en de Groene Glazenmaker voor. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra et al., 2002 en EIS-Nederland et al., 2007] worden nabij het plangebied in de verlandingszones de Gevlekte witsnuitlibel mogelijk verwacht. Deze soort zet zijn eitjes af op het wateroppervlak, waarbij de larven in ondiep water leven met ondergedoken waterplanten welke een dicht bladerdek vormen. De Groene glazenmaker zou volgens verspreidingsgegevens ook nabij het plangebied voor kunnen komen. Deze soort is voor de ei-afzet gebonden aan de Krabbenscheer, die niet voorkomt nabij het plangebied. Libellen kunnen mogelijk boven het plangebied vliegen, maar hebben hun territorium bij de overgang van land naar water.

Overige ongewervelden

In het Natura 2000-gebied komen de volgende tabel 3-soorten ongewervelden voor: Gestreepte waterroofkever en Platte schijfhoren. Het plangebied zelf biedt geen geschikt biotoop voor deze soorten. Het betreft soorten die in het water leven. Het nabijgelegen oppervlaktewater wordt niet gedempt en er vinden geen werkzaamheden in plaats. Deze soorten worden daarom verder buiten beschouwing gelaten.

3.1.2 Samenvatting aanwezige tabel 2-/3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterend veldbezoek zijn in de navolgende tabel de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor in dit geval een vrijstelling geldt zijn niet genoemd.

Tabel 3.1 Beschermden soorten (tabel 2 / 3) in of in de nabije omgeving van het plangebied

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2 / 3) In plangebied	Verwachte soorten (tabel 2 / 3) nabij plangebied
Flora	<i>Geen</i>	Rietorchis (Natura 2000-gebied)
Zoogdieren	<i>Geen</i>	Noordse woelmuis, Waterspitsmuis, Otter (Natura 2000-gebied)
Vleermuizen	Verschillende soorten	Verschillende soorten waaronder Meervleermuis
Vogels: jaarrond beschermde nesten	Buizerd	Idem
Vogels nesten van categorie 5-soorten	Grote Bonte specht, Torenvalk Zwarte kraai	Idem
Vogels: overige broedvogels	Verschillende soorten waaronder: Fitis, Tjiftjaf, Houtduif	Roerdomp, Purperreiger, Bruine Kiekendief, Watersnip, Zwarte stern, Snor, Rietzanger, Grote karekiet (Natura 2000-gebied)
Reptielen	<i>Geen</i>	Ringslang (Natura 2000-gebied)
Amfibieën	<i>Geen</i>	Heikikker, Poelkikker (Natura 2000-gebied)
Vissen	<i>N.v.t.</i>	<i>N.v.t.</i>
Dagvlinders	<i>Geen</i>	Grote vuurvliinder (Natura 2000-gebied)
Libellen	<i>Geen</i>	Gevlekte witsnuitlibel, Groene glazenmaker, Noordse winterjuffer (Natura 2000-gebied)
Overige ongewervelden	<i>Geen</i>	<i>N.v.t.</i>

3.1.3 Mogelijke effecten

Tijdens en na de realisatiefase kunnen onderstaande effecten optreden.

Tijdelijke invloeden

- Geluiden en trillingen bij grondwerken
- Licht tijdens de bouwfase
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen

Permanente invloeden

- Verharding van landbouwpad voor fietspad
- Gebruik van het fietspad door fietsers en recreanten
- Verlichting van kruispunten ten behoeve van veiligheid

3.1.4 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). De andere soortgroepen worden in dit hoofdstuk dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

Zowel de Flora- en faunawet als de Natuurbeschermingswet 1998 gaan uit van het voorzorgsbeginsel en stellen dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

Flora

Beschermde soorten als Rietorchis worden in de rietkraag buiten het plangebied verwacht. Zowel tijdens de werkzaamheden als na de realisatiefase blijven deze standplaatsen onaangetaast. Effecten op beschermde soorten vaatplanten worden met zekerheid uitgesloten.

Zoogdieren

De beschermde soorten Waterspitsmuis, Noordse woelmuis en Otter worden in de directe nabijheid van het plangebied verwacht. Het plangebied biedt geen geschikt leefgebied voor deze soorten. Het is daardoor uitgesloten dat door de ontwikkeling leefgebied van deze soorten wordt vernietigd. De Waterspitsmuis en Noordse woelmuis hebben onder andere natte rietlanden als leefgebied. Alleen betreding van de rietlanden kan verstoring van deze soorten veroorzaken. Zowel tijdens als na de werkzaamheden worden de rietlanden niet betreden. De dichte vegetatie zorgt ervoor dat verstoring van deze soorten door de werkzaamheden en fietsers niet optreedt. De Otter gebruikt het water en de oevers van De Wieden als leefgebied. Gelet op het grote territorium van de Otter zijn de werkzaamheden te lokaal om een effect op het leefgebied van de Otter te veroorzaken. Bovendien scheidt een brede rietkraag het plangebied van het mogelijke leefgebied. De Otter is voornamelijk een nachtdier, overdag houdt het zich schuil. De fietsers overdag veroorzaken daardoor geen verstoring in het leefgebied van de Otter. Effecten op zoogdieren kunnen met zekerheid worden uitgesloten.

Vleermuizen

Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het leefgebied van vleermuizen. De bomen in het plangebied kunnen mogelijk als verblijfplaatsen voor vleermuizen dienen.

Het oppervlaktewater in de omgeving van het plangebied is geschikt als foerageergebied.

Aangezien de bomen blijven staan en het water onaangetast blijft, treedt geen aantasting van het leefgebied van vleermuizen op.

Lichtbronnen na zonsondergang kunnen verstorend werken voor vleermuizen. Indien de uitvoeringsperiode tussen april tot oktober valt, dient niet met verlichting te worden gewerkt na het intreden van de schemering zodat met zekerheid geen verstoring van vleermuizen plaatsvindt. Lichtbronnen die op kruisingen worden geplaatst ten behoeve van veiligheid van mensen kunnen de functionaliteit van het leefgebied aantasten. Indien verlichting aangelegd wordt, is nader onderzoek nodig naar de aanwezigheid van vleermuizen en het gebruik van de kruisingen.

Vogels

In het plangebied en omgeving (met name de rietkraag) kunnen verschillende vogels broeden.

De bomen in het plangebied zijn mogelijk een broedplaats voor de Buizerd. De nesten van de Buizerd zijn jaarrond beschermd. De nesten van de Zwarte kraai, Torenvalk en Grote bonte specht zijn jaarrond beschermd als ecologische omstandigheden dat vereisen.

Echter al deze soorten hebben hun nest/hol in bomen. Omdat de bomen in het plangebied onaangetast blijven, worden met zekerheid geen nesten van deze soorten vernietigd.

De werkzaamheden kunnen broedende vogels verstoren. De werkzaamheden dienen daarom buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Omdat zeer waarschijnlijk ook jaarrond beschermde soorten tot broeden komen in de directe omgeving van het plangebied is verstoring ten behoeve van het voorkomen van broedende vogels een overtreding van de Flora- en faunawet.

Amfibieën

De tabel 3-soorten Heikikker en Poelkikker komen in het nabijgelegen Natura 2000-gebied voor.

Het water en de oevers hiervan zijn geschikt leefgebied voor deze soorten. Dit leefgebied blijft onaangetast. Door de ontwikkeling wordt geen geschikt leefgebied van deze soorten vernietigd.

Gelet op het feit dat kikkers pas op zeer korte afstand worden verstoord door menselijke aanwezigheid en dergelijke, vindt zowel tijdens als na de realisatiefase geen verstoring van Heikikker of Poelkikker plaats. Gelet op bovenstaande zijn effecten uitgesloten.

Dagvlinders en libellen

Beschermde soorten als de Grote vuurvlinder, Gevlekte witsnuitlibel, Noordse winterjuffer en Groene glazenmaker worden in de moerasgebieden buiten het plangebied verwacht. Zowel tijdens de werkzaamheden als na de realisatiefase blijven deze leefgebieden onaangetast. Effecten op deze beschermde soorten worden met zekerheid uitgesloten.

3.2 Conclusie Flora- en faunawet

De beoogde ontwikkeling kan een effect hebben op strikt beschermde soorten uit de soortgroepen vleermuizen, broedvogels en amfibieën. De overige soortgroepen ondervinden geen effect van de werkzaamheden.

De volgende maatregelen kunnen worden genomen om de Flora- en faunawet niet te overtreden. Indien de maatregelen niet mogelijk zijn dan is nader onderzoek gewenst om te bepalen of vleermuizen en/of vogels gebruik maken van het plangebied of hun directe omgeving.

Vleermuizen

- Bomen worden in principe niet gekapt. Echter indien het noodzakelijk blijkt bomen in het plangebied te kappen is nader onderzoek naar het gebruik van vleermuizen van de te kappen bomen noodzakelijk
- In de periode april tot en met september worden geen werkzaamheden waarbij verlichting benodigd is uitgevoerd tussen de schemerperiode in de avond en de daaropvolgende ochtend
- Het fietspad inclusief kruisingen blijft onverlicht. Indien toch verlichting aangelegd wordt, dient op voorhand onderzocht te worden welke vleermuizen gebruik maken van de bomen nabij de kruisingen en welke effecten deze ondervinden van verlichting

Een eventueel nader onderzoek vormt de basis voor een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet. Met een eventueel onderzoek kan de ontheffing worden aangevraagd en worden geadviseerd wat de beste compensatie voor de te kappen bomen is en wat de beste inpassing van verlichting is, waarbij vleermuizen zo min mogelijk hinder ondervinden.

Vogels

- Om verstoring van verblijfplaatsen van broedvogels te voorkomen dienen de werkzaamheden buiten het broedseizoen (medio maart t/m medio juli) te worden uitgevoerd
- Om te voorkomen dat broedende vogels worden gestoord door geluidsoverlast tijdens de gebruikperiode is het raadzaam om brommers en soortgelijke voertuigen niet toe te laten op het fietspad

3.3 Samengevat

Een nader onderzoek naar soorten beschermd door de Flora- en faunawet is niet benodigd indien:

- De bovenstaande maatregelen worden gehanteerd
- Er geen verlichting benodigd is
- Er geen brommers op het fietspad mogen rijden

Indien nader onderzoek toch benodigd is kan na de uitvoering blijken dat een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet noodzakelijk is.

Uitleg noodzaak nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast' waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

Kenmerk R004-4726442SIH-nva-V02-NL

---

4 Toetsing Natuurbeschermingswet

Het tracé ligt in de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied De Wieden. Dit gebied is aangewezen voor zowel het voorkomen van habitattypen en -soorten als voor vogelrichtlijnsoorten. In het ontwerpbesluit zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. De beoogde ontwikkeling mag geen effect veroorzaken op deze instandhoudingsdoelstellingen. Het ontwerpbesluit is te downloaden op <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>.

4.1.1 Habitattypen

De habitattypen die als instandhoudingsdoel zijn aangewezen in het Natura 2000-gebied De Wieden bevinden zich niet binnen het plangebied. Volgens de habitattypenkaart in het Werkdocument Natura 2000 Wieden en Weerribben (provincie Overijssel, 2009) komt in de directe nabijheid van het plangebied geen beschermd habitatype voor. Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen treden daardoor met zekerheid niet op. Deze worden daarom verder buiten beschouwing gelaten.

4.1.2 Habitatsoorten

De Wieden is aangewezen voor de volgende habitatsoorten: Gevlekte witsnuitlibel, Grote vuurvlinder, Gestreepte waterroofkever, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Meervleermuis, Geel schorpioenmos, Groenknolorchis en Platte schijfhoren. Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven zijn effecten op de soortgroepen vaatplanten, vissen, en ongewervelden uitgesloten. Geschikt leefgebied van bovenstaande habitatsoorten wordt noch vernietigd noch verstoord door de beoogde ontwikkeling. Gelet op bovenstaande kunnen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen op de habitatsoorten worden uitgesloten. Deze worden daarom verder buiten beschouwing gelaten. De Meervleermuis wordt hieronder besproken.

Meervleermuis

De Habitatsoort Meervleermuis kan worden verstoord als er verlichting langs het fietspad wordt geplaatst. Indien dit noodzakelijk is, dient een nader onderzoek naar het gebruik van de vleermuis van de omgeving plaats te vinden, en dient een vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 aangevraagd te worden. Tevens is dit onderzoek noodzakelijk als het fietspad tijdens de werkzaamheden wordt verlicht.

4.1.3 Vogelrichtlijnsoorten

Het Natura 2000-gebied De Wieden is voor de volgende broed- en niet-broedvogels aangewezen. De kans op aanwezigheid nabij het plangebied is achter de soort weergegeven. De kans op aanwezigheid is gebaseerd op de aanwezigheid van geschikt leefgebied en de verspreidingsgegevens in het Werkdocument Natura 2000 Wieden en Weerribben (provincie Overijssel, 2009).

Broedvogels	Geschikt leefgebied nabij plangebied	Niet-broedvogels	Geschikt leefgebied nabij plangebied
Aalscholver	Ja	Aalscholver	Ja
Roerdomp	Ja	Fuut	Ja
Purperreiger	-	Kleine zwaan	Ja
Bruine Kiekendief	Ja	Kolgans	Ja
Porseleinhoen	-	Grauwe gans	Ja
Kwartelkoning	-	Smient	Ja
Watersnip	-	Krakeend	Ja
Zwarte stern	Ja	Tafeleend	Ja
Paapje	-	Kuifeend	Ja
Snor	Ja	Nonnetje	Ja
Rietzanger	Ja	Grote zaagbek	Ja
Grote karekiet	Ja	Visarend	-

Verscheidende vogelsoorten hebben hun leefgebied in de nabijheid van het plangebied. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling van deze soorten kan niet op voorhand worden uitgesloten. In de volgende paragraaf wordt uiteengezet welke effecten *kunnen* optreden. Vervolgens wordt per vogelsoort beoordeeld of deze effecten *daadwerkelijk* optreden en wat dit betekent voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen.

4.1.4 Mogelijke effecten

Het fietspad ligt buiten het Natura 2000-gebied en zorgt daarom niet voor areaalverlies van het leefgebied van vogels. De mogelijke effecten van de beoogde ontwikkeling beperken zich daarom tot:

- Tijdelijke effecten: mogelijke verstoring door de werkzaamheden
- Permanente effecten: mogelijke verstoring door fietsers en recreanten
- Permanente effecten: aanwezigheid van verlichting op belangrijke kruisingen

Over mogelijke verstoring door fietsers wordt in het rapport Verstoringsgevoeligheid van vogels (Vogelbescherming en Bureau Waardenburg, 2009) het volgende geconcludeerd:

De gemiddelde fietser zal zich over de aangegeven fietspaden bewegen. Omdat de fietser zich relatief snel en geruisloos verplaatst, is te verwachten dat de verstoring zeer beperkt zal zijn, en in ieder geval minder zal zijn dan door wandelaars of gemotoriseerd verkeer. Immers, de verstoring duurt minder lang en de voorspelbaarheid van het gedrag van de fietser is groot, namelijk rechtdoor zonder te stoppen.

De beoogde ontwikkeling vindt niet plaats in de nabijheid van een rustgebied zoals aangegeven in Werkdocument Natura 2000 Wieden en Weerribben (provincie Overijssel, 2009).

In de volgende paragrafen worden de effecten van werkzaamheden en de fietsers getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van de vogelsoorten waarvan geschikt leefgebied nabij het plangebied voorkomt.

4.1.5 Toets aan instandhoudingsdoelstelling broedvogels

Aalscholver (broedvogel en niet-broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling broedvogel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.

Instandhoudingsdoelstelling niet-broedvogel: behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Mogelijk effect

In de nabijheid van het plangebied is geen broedkolonie van de Aalscholver aanwezig. Een effect op de broedkolonie is daardoor uitgesloten. Het Giethoornse Meer waarlangs het fietspad komt te liggen is wel geschikt als foerageergebied voor broedende aalscholvers. Echter de meeste broedende aalscholvers foerageren op het IJsselmeer. Foeragerende aalscholvers zijn vooral gevoelig voor waterrecreatie.

Omdat de meeste broedende aalscholvers op het IJsselmeer foerageren is met zekerheid uit te sluiten dat grote aantallen aalscholvers door de werkzaamheden of door de fietsers worden verstoord. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling is daardoor met zekerheid uitgesloten.

Roerdomp (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Mogelijk effect

Het leefgebied van de Roerdomp bestaat uit stilstaand ondiep water met een dichte, uitgestrekte vegetatie van liefst overjarig riet, waarvan voldoende waterriet. Soms komt de soort ook in smalle rietkragen tot broeden. Voedselgebieden bevinden zich in de nabijheid van het nest in rustige plassen en sloten met voldoende oeverbegroeiing.

De Roerdomp leeft teruggetrokken in dichte rietvegetaties. Echter roerdampen kunnen ook broeden in recreatiegebieden, waar nesten soms dicht langs extensief gebruikte wandelpaden liggen. Ondanks het teruggetrokken gedrag zijn er geen aanwijzingen voor een negatief effect van recreatie, tenzij moerasvegetaties worden betreden of aangetast (Vogelbescherming, Bureau Waardenburg, 2009).

De rietkraag nabij het plangebied is geschikt als broed- en foerageergebied voor de Roerdomp. Zowel tijdens als na de realisatie vindt geen betreding van de rietkraag plaats. De werkzaamheden vinden bovendien buiten het broedseizoen plaats. Een verstoringseffect op broedende roerdampen is daardoor met zekerheid uitgesloten. Omdat de rietkraag niet wordt betreden zorgt het gebruik van het fietspad na de realisatiefase evenmin voor verstoring. Het fietspad ligt ook niet in de nabijheid van de rustgebieden in het Natura 2000-gebied.

Gelet op bovenstaande wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling met zekerheid uitgesloten.

Bruine kiekendief (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Mogelijk effect

De Bruine kiekendief broedt in nat tot drogere rietlanden. Het foerageergebied bestaat deels uit de diverse moerasvegetaties, deels uit de graslanden in en om De Wieden. De Bruine kiekendief is zeer gevoelig voor verstoring van het nest, vooral in de vestigingsfase. De Bruine kiekendief broedt daarom in ontoegankelijke gebieden, vooral in de centralere delen van moerassen. Gelet op de ligging op de grens van het moeras en agrarisch gebied en het huidige agrarische gebruik is de rietkraag nabij het plangebied geen optimaal broedgebied voor de Bruine kiekendief. De Bruine kiekendief kan het wel als foerageergebied gebruiken. Gelet op het grote areaal aan geschikt foerageergebied en de relatieve ongevoeligheid van foeragerende bruine kiekendieven is een verstoringseffect zowel tijdens als na de realisatiefase onwaarschijnlijk. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling wordt daarom uitgesloten.

Watersnip (broedvogel)

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren.

Leefgebied

Watersnippen broeden in twee habitats: in (verdroogde en verzuurde) rietlanden en in ruige graslanden die in het voorjaar plas-dras staan en laat worden gemaaid. Belangrijk zijn zachte (slibbige) bodems en plasjes water of greppels. In De Wieden en De Weerribben is het eerst genoemde habitat veruit het belangrijkste. Verdroogde en verzuurde rietlanden worden onder andere gekenmerkt door de aanwezigheid van Haarmos (verdroogd), Veenmos, Smalle Stekelvaren en Kamvaren. De rietkraag nabij het plangebied kan niet worden beschouwd als geschikt rietland voor de Watersnip. Een effect op het leefgebied van de Watersnip is daardoor uitgesloten.

Zwarte stern

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren.

Mogelijk effect

Het plangebied ligt niet in de nabijheid van een broedkolonie van de Zwarte stern, echter het Giethoornse Meer wordt wel als foerageergebied gebruikt (Werkdocument Natura 2000 Wieden en Weerribben). Een verstoring effect op de broedplaatsen van de Zwarte stern treden vanwege de afstand niet op. De werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd waardoor verstoring van foeragerende zwarte sterns in deze gevoelige periode niet optreedt. Foeragerende zwarte sterns zijn relatief ongevoelig voor verstoring door recreatie. Omdat fietsers zich relatief snel en geruisloos en vooral voorspelbaar verplaatsen is verstoring van een groot aantal foeragerende zwarte sterns uitgesloten. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling treedt daardoor met zekerheid niet op.

Snor

Instandhoudingsdoelstelling: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Mogelijk effect

Het broedbiotoop van de Snor bestaat uit moerasgebieden met uitgestrekte vegetaties van riet, lisdodde, zegge of galigaan. Van belang voor de soort zijn zangposten in de vorm van struiken. Het nest wordt gebouwd in ruige vegetaties op of nabij de bodem, zodat de soort erg gevoelig is voor schommelingen in de waterstand. Snorren foerageren dichtbij de grond op insecten, slakken en kreeftachtigen. De brede rietkraag nabij het plangebied is mogelijk geschikt als broedgebied voor de Snor.

Omdat de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden is een verstorend effect op de broedende Snor met zekerheid uitgesloten. Na de realisatiefase kan een mogelijk effect door fietsers optreden. Echter de Snor broedt in ontoegankelijke terreinen en is vooral gevoelig voor waterrecreatie. Een effect op populatieniveau door recreatie wordt in het rapport Verstoringsgevoeligheid van vogels als waarschijnlijk afwezig beschouwd. Mogelijk negatieve effecten treden alleen op bij hoge recreatiedruk (bootjes in moeras) en wanneer moerasvegetaties worden betreden. Bij de beoogde ontwikkeling treedt dit niet op. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling wordt daarom uitgesloten.

Rietzanger

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3.000 paren.

Mogelijk effect

De rietkraag is geschikt broedbiotoop voor de Rietzanger. Omdat de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden is een verstorend effect op de broedende Rietzanger met zekerheid uitgesloten. Na de realisatiefase kan een mogelijk effect door fietsers optreden. Een effect door recreatie wordt in het rapport 'Verstoringsgevoeligheid van vogels' alleen verwacht bij hoge recreatiedruk (bootjes in moeras) en wanneer moerasvegetaties worden betreden. Bij de beoogde ontwikkeling treedt dit niet op. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling wordt daarom uitgesloten.

Grote karekiet

Instandhoudingsdoelstelling: uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Mogelijk effect

De Grote karekiet broedt in moerassen en oeverzones van meren en plassen met veel riet. Vooral van belang zijn het voorkomen van stevig, overjarig riet voor de nestbouw en brede zones waterriet met voldoende aanbod van grote insecten.

De rietkraag nabij het plangebied is mogelijk geschikt als broedgebied voor de Grote karekiet. Verstoring door werkzaamheden treden echter niet op omdat deze buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Grote populaties van de soort zijn aanwezig in recreatief intensief gebruikte gebieden. Wanneer rietkragen niet betreden worden (aanleggen boten), is er waarschijnlijk weinig effect van recreatie (uit: 'Verstoringsgevoeligheid van vogels'). Aangezien de Grote karekiet broedt in het riet aan de rand van het open water is een effect door fietsers aan de andere kant van de rietkraag uitgesloten. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling treedt met zekerheid niet op.

4.1.6 Toets aan instandhoudingsdoelstelling niet-broedvogels

Fuut

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 110 vogels (seizoensgemiddelde).

Mogelijk effect

Voedselrijke zoete wateren met een ondiepe randzone en drijvende planten vormen het ideale broedbiotoop voor futen. Het drijvende nest wordt gemaakt van waterplanten. Na het broedseizoen concentreren futen zich op de grotere zoete of zoute wateren om te ruien. Vooral het IJsselmeer en in mindere mate het Deltagebied en de Waddenzee zijn belangrijke ruigebieden.

Al het open water in het Natura 2000-gebied is geschikt leefgebied voor de Fuut. De werkzaamheden verstoren slechts tijdelijk een klein deel van het leefgebied van de Fuut. De werkzaamheden veroorzaken met zekerheid geen effect op de instandhoudingsdoelstellingen.

De Fuut is vooral gevoelig voor verstoring door waterrecreatie. Verstoring door fietsers wordt als zeer beperkt beschouwd omdat fietsers zich relatief snel en geruisloos verplaatsen. De verstoring niet lang en de voorspelbaarheid van het gedrag van de fietser is groot, namelijk rechtdoor zonder te stoppen. Een effect op de instandhoudingsdoelstelling wordt daarom uitgesloten.

4.1.7 Zwanen en ganzen

Kleine zwaan

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld acht vogels (seizoensgemiddelde).

Kolgans

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Grauwe gans

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Mogelijke effecten

De Kleine zwaan, Kolgans, Grauwe gans en Smient zijn wintergasten in het gebied. Hoewel de Grauwe gans tegenwoordig ook in het gebied broedt, is het Natura 2000-gebied niet aangewezen voor de broedende Grauwe gans. Het gebied heeft voor deze soorten een functie als foerageergebied en slaappleaats. Ze foerageren op graslanden en gebruiken de grote open wateren om te rusten. Het Giethoornse Meer is als groot open water, geschikt als rustplaats voor deze soorten.

De soorten foerageren overdag op de graslanden en rusten 's nachts op open water. De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soorten niet in de nabijheid aanwezig zijn. Hetzelfde geldt voor de fietsers, overdag zijn weinig van deze soorten nabij het fietspad aanwezig. Bovendien zijn de grootste aantallen van deze soorten alleen in de winter aanwezig, als het recreatieseizoen van fietsers op een dieptepunt is.

Gelet op bovenstaande wordt een effect op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten uitgesloten.

Smient

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 500 vogels (seizoensgemiddelde).

De Smient is een wintergast in het gebied. Het gebied heeft voor deze soorten een functie als foerageergebied en slaappleaats. Ze foerageren op graslanden en gebruiken de grote open wateren om te rusten. Het Giethoornse Meer is als groot open water, geschikt als rustplaats voor de Smient.

De soort foerageert 's nachts op de graslanden en rust overdag op open water. De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soort in de nabijheid aanwezig is. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

De Smient is voornamelijk in de winter aanwezig, als het recreatieseizoen van fietsers op een dieptepunt is. Een effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Gelet op bovenstaande wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling van deze soort uitgesloten.

Krakeend

Instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 150 vogels (seizoensgemiddelde).

Mogelijke effecten

Krakeenden zijn planteneters, die foerageren langs de oevers van de wateren (onder andere op wieren op basaltblokken) waar ze verblijven. De meeste oevers in het gebied vormen een geschikt leefgebied voor de Krakeend.

De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soort in de nabijheid aanwezig is. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

De Krakeend is het gehele jaar aanwezig ook in het hoogseizoen voor de recreatiefietsers. Het leefgebied van de Krakeend wordt echter van het fietspad gescheiden door een brede rietkraag. Bovendien zijn de effecten door fietsers beperkt vanwege de lage geluidsverstoring, tijdelijkheid en grote voorspelbaarheid. Een effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Gelet op bovenstaande wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling van deze soort uitgesloten.

Tafeleend en Kuifeend

Tafeleend instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).

Kuifeend instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 430 vogels (seizoensgemiddelde).

De Tafeleend en Kuifeend rusten overdag in luwteplekken van open water. In de nacht foerageren ze duikend in open water op ongewervelden (vooral mosselen). De Tafeleend foerageert in de nazomer ook op waterplanten. Deze soorten zijn in het gebied aanwezig van augustus tot maart, de grootste aantallen zijn in de winter aanwezig.

De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soorten in de nabijheid aanwezig zijn. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

In de maanden augustus en september is er een overlap tussen het recreatieseizoen en de aanwezigheid van rustende Tafeleend en Kuifeend nabij het fietspad. Het leefgebied van de soorten wordt echter van het fietspad gescheiden door een brede rietkraag. Bovendien zijn de effecten door fietsers beperkt vanwege de lage geluidsverstoring, tijdelijkheid en grote voorspelbaarheid. Een effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Gelet op bovenstaande wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling van deze soorten uitgesloten.

Nonneije en Grote Zaagbek

Nonneije instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Grote zaagbek instandhoudingsdoelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Mogelijk effect

Deze soorten zijn wintergasten. Het gebied heeft voor deze soorten een functie als foerageergebied en slaappleaats. Ze foerageren en rusten op open wateren. Het Giethoornse Meer is als groot open water, geschikt als leefgebied voor deze soorten.

De werkzaamheden vinden overdag plaats, als deze soorten in de nabijheid aanwezig zijn. Echter gelet op het grote areaal aan open water in het Natura 2000-gebied dat onverstoord blijft, zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig. Mede gelet hierop en op de tijdelijkheid van de werkzaamheden, wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten.

Deze soorten zijn voornamelijk in de winter aanwezig, als het recreatieseizoen van fietsers op een dieptepunt is. Bovendien schermt een rietkraag het leefgebied van deze soorten visueel van het fietspad. Een effect door het gebruik van het fietspad wordt daarom uitgesloten.

Gelet op bovenstaande wordt een effect op de instandhoudingsdoelstelling van deze soort uitgesloten.

4.2 Toetsing EHS

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van de EHS. Het Natura 2000-gebied De Wieden is wel als EHS begrensd. De doelen van de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelijk aan de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied De Wieden. Een effect op de EHS is daarom uitgesloten, voor een onderbouwing verwijzen wij naar de voorgaande paragraaf.

4.3 Conclusie Natuurbeschermingswet en EHS

- In de nabijheid van het plangebied liggen geen habitattypen, een effect hierop is uitgesloten
- Foerageergebied of trekroutes van de Meervleermuis kunnen worden verstoord als er tijdens de werkzaamheden of tijdens het gebruik licht langs het fietspad aanwezig is
- De overige habitatsoorten zijn ongevoelig voor de beoogde ontwikkeling
- Het plangebied ligt niet in de nabijheid van geschikt leefgebied van de broedvogels: Purperreiger, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Watersnip en Paapje. Een effect op deze soorten is daardoor op voorhand uit te sluiten

Tijdelijke effecten door de werkzaamheden

- De werkzaamheden hebben met zekerheid geen effect op de broedvogels van het Natura 2000-gebied omdat deze buiten het broedseizoen worden uitgevoerd.

Permanente effecten door het gebruik van het fietspad

- Indien het fietspad wordt verlicht kan leefgebied van de Meervleermuis worden geschaad
- Indien brommers zijn toegestaan op het fietspad kan de noodzakelijke rust voor het Natura 2000-gebied worden aangetast
- Verstoring door fietsers wordt als zeer beperkt beschouwd omdat fietsers zich relatief snel en geruisloos verplaatsen. Bovendien duurt de verstoring niet lang en de voorspelbaarheid van het gedrag van de fietser is groot, namelijk rechtdoor zonder te stoppen
- Roerdomp, Snor, Rietzanger en Grote karekiet broeden mogelijk in de rietkraag nabij het plangebied. Echter deze soorten broeden in dichte vegetaties en zijn niet gevoelig voor verstoring van fietsers
- Broedplaatsen van Aalscholver, Zwarte stern en Bruine kiekendief liggen niet in de nabijheid van het fietspad. Versturende effecten op foeragerende vogels treden niet op

Door geen verlichting te plaatsen op plekken waar de Meervleermuis kan foerageren of migreren en brommers niet toe te laten op het fietspad kunnen significant negatieve effecten op broedvogels worden uitgesloten. Het gebruik van het fietspad door fietsers kan echter wel een, zij het beperkt, negatief effect hebben voor de instandhoudingsdoelen. Dit houdt in dat het fietspad aangelegd kan worden indien het bevoegd gezag een vergunning verleent (zie ook het schema in bijlage 1). Wij raden aan om met een vergunningverlener van de provincie Overijssel in overleg te treden om te bepalen of een vergunning van de Natuurbeschermingswet noodzakelijk is en of deze verkregen kan worden. Mogelijk voldoet deze voortoets als verstorings- en verslechteringstoets.

Kenmerk R004-4726442SIH-nva-V02-NL

---

5 Literatuur

[[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea,
Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV
Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor
Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European
Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-
Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport
2009-03

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting
Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg
aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde
vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]
Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke
uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

Kenmerk R004-4726442SIH-nva-V02-NL

Bijlage

1

Toelichting natuurbeschermingswetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele omgeving van een aantal soorten jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van LNV. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase.

Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

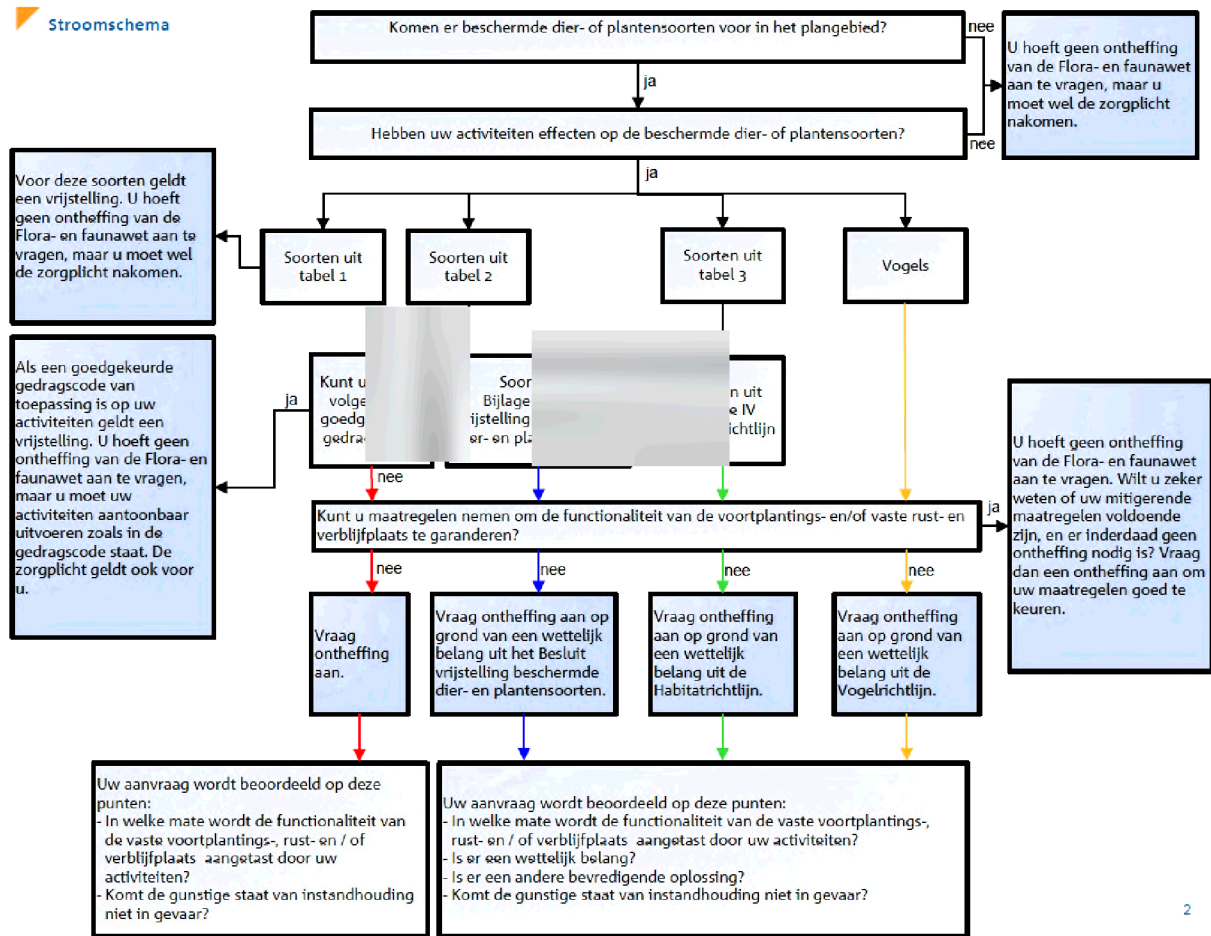
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd:

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mogen worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om de werkzaamheden 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, ook als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van LNV in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van LNV geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van LNV eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹:

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vr.j verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Voor tabel 3-soorten uit de Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is voor alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5-soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenavalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 t/m 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter ook jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.*

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt in principe in het geheel geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten.

Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
  - *Veiligheid van het luchtverkeer*
  - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
  - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de sterke aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van LNV, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken." De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is."

Over de Rode Lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt geschaard. Voorts geldt dat voor beschermde Rode lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist. Dit is echter geen vaststaand feit.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 van 25 mei 1998 (in werking getreden op 1 oktober 2005) behelst de bescherming van natuur en landschap. De gebiedsbescherming staat centraal in deze wet. De schaal en beschermde waarden van de gebieden varieert, evenals het Bevoegd Gezag (Provincie, dan wel LNV). De Natuurbeschermingswet 1998 omvat:

- Natura 2000-gebieden (Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn)
- Beschermde natuurmonumenten (incl. de (verouderde) Staatsnatuurmonumenten)

Natura 2000-gebieden

De bescherming van Natura 2000-gebieden volgens de Natuurbeschermingswet 1998 is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Nederland past een vergunningstelsel toe. Hierdoor is in ons land een zorgvuldige afweging gewaarborgd rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Vergunningen worden verleend door provincies of door de Minister van LNV. Natura 2000-gebieden mogen geen significante schade ondervinden. Dit houdt in dat bepaalde plannen en projecten op zichzelf of in combinatie met andere plannen en projecten de natuurwaarden waarvoor de gebieden zijn aangewezen, niet significant negatief mogen beïnvloeden. Elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden onderworpen aan een 'voortoets'. Uit de voortoets moet blijken of kan worden uitgesloten dat de gewenste werkzaamheden/ontwikkelingen een (significant) negatief effect hebben (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten). Op dit moment worden voor alle Natura 2000-gebieden beheerplannen opgesteld die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet zonder vergunning mogelijk zijn in en nabij die gebieden.

Beschermde natuurmonumenten

In de sinds 1 oktober 2005 gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 vallen de Beschermde natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten beide onder één noemer: Beschermde natuurmonumenten. Verder wordt onderscheid gemaakt tussen Beschermde natuurmonumenten die binnen en buiten Natura 2000-gebieden liggen: Het beschermingsregime van de gebieden die binnen Natura 2000-gebieden liggen en die al onder de oude wet zijn aangewezen, treedt terug. Natuurwaarden en natuurschoon waarvoor deze gebieden waren aangewezen, worden opgenomen in de doelstellingen voor instandhouding van het betreffende Natura 2000-gebied. Voor gebieden die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, geldt dat handelingen in of rondom Beschermde natuurmonumenten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of die het Beschermde natuurmonument ontsieren, zijn verboden, tenzij de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Wetlands

De begrenzings van Wetlands in Nederland komt overeen met de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden. De aanwijzing is geregeld in de beschikkingen in het kader van de Vogelrichtlijn (ministerie van LNV). De natuurwaarden binnen Wetlands hebben betrekking op de functie voor vogels. Wanneer effecten op Vogelrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) zijn bepaald, dan geldt de uitkomst hiervan daarom ook voor Wetlands.

Wijze van toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of activiteiten moet altijd inzichtelijk worden gemaakt of (significant) negatieve effecten optreden. Deze effectbepaling wordt gedaan in een zogenaamde 'Voortoets'. De Voortoets heeft drie mogelijke uitkomsten:

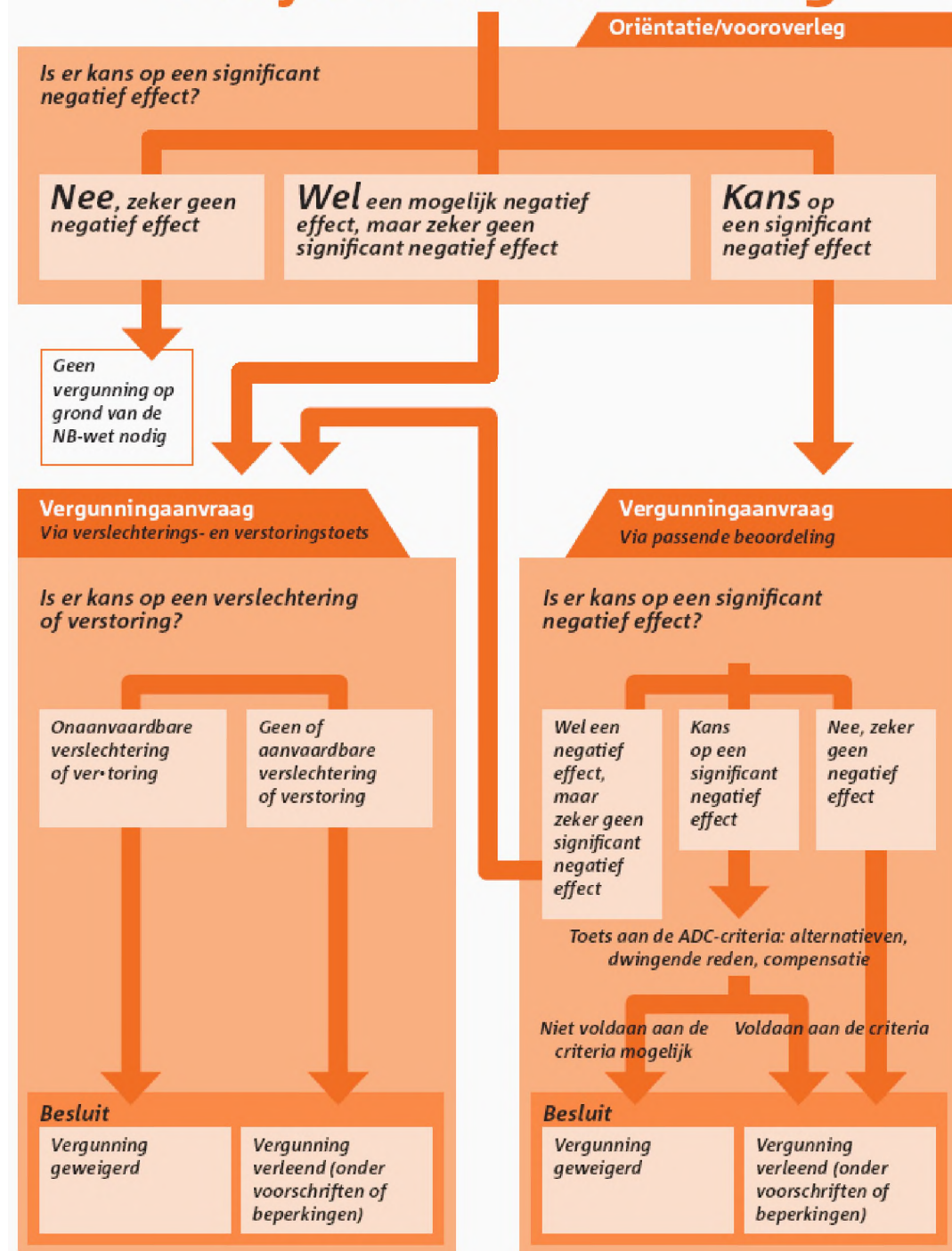
1. Er is met zekerheid geen sprake van negatieve effecten: er is geen vergunning noodzakelijk
2. Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten optreden, maar deze effecten zijn niet significant negatief. Er is een zogenaamde 'Verslechterings- en Verstoringstoets' noodzakelijk waarin inzichtelijk wordt gemaakt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Wanneer de effecten voor het Bevoegd Gezag aanvaardbaar zijn, dan wordt een vergunning verleend met daarin mogelijk bepaalde voorschriften of beperkingen
3. Er is sprake van negatieve effecten en deze zijn mogelijk significant negatief: één of meer van de instandhoudingdoelstellingen worden mogelijk geschaad. Er is een zogenaamde 'Passende Beoordeling' noodzakelijk, gevolgd door een vergunningprocedure

De 'Passende Beoordeling' kent vervolgens ook drie mogelijke uitkomsten:

- 3.1. Bij nadere beschouwing blijkt er geen sprake te zijn van negatieve effecten (een enigszins theoretische optie). Er dient desondanks een vergunning te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten
- 3.2. Er is wel sprake van een negatief effect, maar de omvang van dit effect blijkt bij nadere beschouwing niet significant negatief te zijn. In principe is een 'Verslechterings- en Verstoringstoets' nodig, hoewel de bouwstenen al grotendeels of geheel zullen zijn verzameld tijdens deze fase van de Passende Beoordeling. Een vergunning dient te worden aangevraagd, die mogelijk voorschriften en/of beperkingen zal bevatten
- 3.3. Er zijn significant negatieve effecten, of dit kan niet worden uitgesloten. Er zal gekeken moeten worden naar de belangen en argumenten om de ontwikkeling uit te voeren. Deze criteria worden de 'ADC-criteria' genoemd (Alternatieven, Dwingende redenen voor groot openbaar belang, en Compensatie). Wanneer niet aan deze ADC-criteria kan worden voldaan wordt geen vergunning verleend. Wanneer er wel aan kan worden voldaan kan uiteindelijk door de provincie een vergunning verleend met mogelijk voorschriften en/of beperkingen. De ADC-criteria zijn:
  - Zijn er locatiealternatieven mogelijk en overwogen, die mogelijk tot minder schade aan beschermde natuurwaarden leiden?
  - Is er sprake van een zogenaamde 'dwingende reden van groot openbaar belang'? Er worden verschillende wettelijke belangen onderscheiden. Wanneer sprake is van mogelijke effecten op door de EU als 'prioritair' aangemerkte soorten of habitats, is het aantal mogelijke redenen veel kleiner
  - Op welke manier wordt getracht de schade zo klein mogelijk te laten zijn (mitigatie) of te compenseren? Zulke maatregelen dienen overigens te worden getroffen voordat toestemming voor de ontwikkeling kan worden verleend

Navolgend stroomschema geeft het vervolgtraject weer vanaf het moment van het gereedkomen van de Voortoets (eerste blok 'Oriëntatie/vooroverleg').

Project of handeling

Stroomschema Natuurbeschermingswet 1998 [LNV, Over beheerplannen en vergunningen]

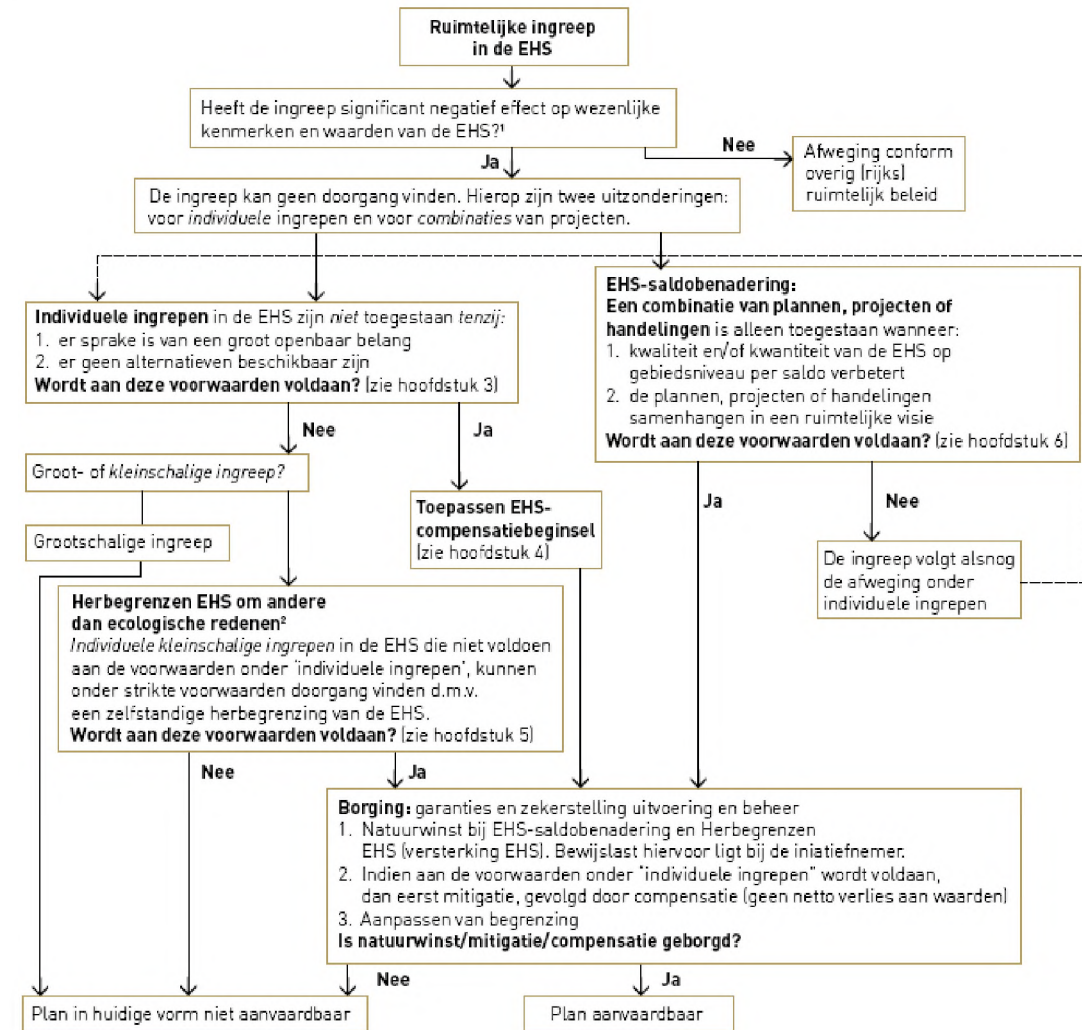
Bescherming EHS via de Wet op de Ruimtelijke Ordening en andere wetgeving

De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en provinciale omgevingsvisies en omgevingsverordeningen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsvisies en -verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Nota Ruimte actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde. Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS'; een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies van toepassing. Hierin wordt ondermeer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn en er sprake is van redenen van zwaarwegende belangen.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag; de gemeente.

In navolgend stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

- ¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaatsvindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels
- ² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt